

NSZM ČR : VÝROČNÍ ZPRÁVA 98

I. ZDRAVÁ MĚSTA / ČESKÁ BRÁNA 21

Před deseti lety iniciovala Světová zdravotní organizace (WHO) mezinárodní Projekt Zdravé město. Po roce 1989 se myšlenky uvedeného projektu začaly realizovat i ve městech České republiky. V roce 1994 vytvořila aktivní Zdravá města ČR asociaci s názvem Národní síť Zdravých měst České republiky (NSZM ČR), která dnes zastřešuje 23 měst a celkově 1 milion obyvatel.

Cílem asociace je dosáhnout prostřednictvím udržitelného rozvoje měst podmínek pro kvalitní život obyvatel ve všech důležitých oblastech - životní prostředí, sociální prostředí a ekonomický rozvoj města, současně s důrazem na prioritní význam rozvoje lidské osobnosti a rozvoj demokracie. Nejvyšším výstupem činnosti Zdravého města se tak stává harmonický rozvoj města, spokojenost a zdraví jeho obyvatel.

Hlavním programem Zdravých měst ČR se od roku 1998 stala Česká Brána 21, kde Zdravá města mají funkci pilotního projektu zavádění udržitelného rozvoje ve městech ČR.

Program Česká Brána vytváří nový prostor pro spolupráci všech zájemců, kteří svojí činností přispívají k udržitelnému rozvoji ČR. Hodnota, kterou přináší Česká Brána je zejména v oblastech:

- *popularizace a propagace pojmu udržitelný rozvoj, jeho přiblížení obyvatelům ČR a ilustrování na konkrétních příkladech (např. mediální kampaň k České Bráně 21),*
- *informační propojení aktivit, soustředování a vzájemná distribuce informací (např. rozsáhlý internetový systém iBrána a e-mailové konference),*
- *soustředění dostupných metodik k místní (lokální) Agendě 21 včetně referencí, nabídka těchto metodik a jejich ověřování v pilotních projektech a zveřejňování zkušeností (vznik Metodik ČB21 pro venkov - město - region),*
- *vytvoření volné "střechy" - prostoru pro setkávání a výměnu zkušeností a názorů všech zájemců z ČR, zviditelnění aktivit v národním a nadnárodním měřítku (záměr varianty New Gate 21).*

Česká Brána 21 je podpořena projektem K udržitelnému rozvoji České republiky: Vytváření podmínek iniciovaném Programem OSN pro rozvoj (UNDP), jehož nositelem je Centrum University Karlovy pro otázky životního prostředí.

• Projekt Zdravé město

Co jsou Zdravá města

Zdravé město je mezinárodní označení pro město, které je aktivně zapojeno do *Projektu Zdravé město*. Projekt Zdravé město (dále Projekt ZM nebo Projekt) přináší do města nové kroky (inovace) ve prospěch kvality života. Základním cílem Projektu je zlepšit zdraví obyvatel, prostředí ve městě a stav komunity prostřednictvím systémových změn a preventivních postupů. Projekt má mezinárodní kořeny a vznikl z aktivit Světové zdravotní organizace (WHO). Zdravá města se v rámci jednotlivých států sdružují do národních sítí.

Výsledkem aktivního přístupu našich Zdravých měst je *program Česká brána 21* pro města jako komplexní nástroj k přehledné realizaci Projektu Zdravé město. jedná se o speciální metodiku v rámci národního programu Česká brána 21.

Čím se především Zdravé město zabývá

Zdravé město se intenzivně zabývá všemi oblastmi života ve městě, které mohou mít vliv na zdraví a pohodu obyvatel.

Nejedná se pouze o stav prostředí, ale zejména o životní styl lidí a o jejich pocit spokojenosti ve městě. Za základ každého Zdravého města považujeme zdravou a přátelskou komunitu. Společný pojem, který vystihuje všechny uvedené oblasti, zní: *podmínky pro kvalitní život*.

Projekt Zdravé město

Projekt Zdravé město (dále jen Projekt ZM) vytváří podmínky pro pozitivní a efektivní změnu kvality života v českých městech. Jedná se o komunitní projekt v rámci strategie Světové zdravotní organizace "Zdraví pro všechny". Projekt ZM je zaměřen na dvě základní oblasti, které vycházejí z analýzy prioritních příčin nemocí obyvatel měst (dle WHO) :

A. kvalita životního stylu obyvatel města jako jednotlivců. Velký důraz je zde kladen na prevenci zdraví, založenou na zainteresování obyvatel města na vlastním zdraví a zdraví jejich nejbližších.

B. kvalita prostředí, ve kterém obyvatelé města žijí. Předmětem aktivit Projektu je jednak společenské prostředí - pocit spokojenosti ve městě, naplnění sociálních, kulturních a psychických potřeb obyvatel města. Dále má Projekt ZM za cíl vhodně ovlivnit fyzické prostředí - vnější i vnitřní. Tato činnost je dlouhodobě realizována zejména v návaznosti na globální trend trvale udržitelného rozvoje (Lokální Agenda 21) ve spolupráci s WHO, Asociací EURONET, EU a dalšími partnery. V podstatě se jedná o životní styl komunity jako celku.

C. stav komunity a její řízení. Městská komunita, ve které je Projekt ZM realizován, je směřována k určitému optimálnímu stavu, ve kterém je schopna generovat společenské prostředí zajišťující efektivní změny ke kvalitě života, vč. výše uvedených oblastí. Tento optimální stav je dosahován zejména zlepšením kvality řízení na všech úrovních ve městě.

Projekt ZM v těchto oblastech přináší řadu zejména preventivních aktivit, které přispívají k pozitivní změně kvality života obyvatel měst a následně i k posílení jejich zdraví. Je kladen velký důraz na stav komunity jako na základní podmínku pro změny kvality života ve městě.

Dosavadní vývoj Projektu Zdravé město v České republice

V letech 1992-97 došlo k položení základu pro dlouhodobý vývoj Projektu Zdravé město v ČR. Základním předpokladem byl rozvoj kvalitní činnosti asociace Zdravých měst - Národní síť Zdravých měst ČR. Tento rozvoj byl podpořen ministerstvem zdravotnictví ČR tříletou dotací v rámci Projektů podpory zdraví (1994-98).

Národní síť Zdravých měst ČR dnes zajišťuje koordinaci Projektu Zdravé město v ČR, konkrétní aktivity pro Zdravá města vč. tvorby know-how, rozsáhlé informační a metodické podpory. V této činnosti NSZM ČR spolupracuje zejména s Ministerstvem zdravotnictví ČR, Státním zdravotním ústavem, Ministerstvem životního prostředí ČR, Českým ekologickým ústavem a dalšími důležitými partnery v naší republice.

V českých Zdravých městech dnes žije téměř 1 milion obyvatel. Zdravá města přijala na konci roku 1997 interní strategii Síť Kvality, která má přinést podstatné změny v kvalitě života obyvatel Zdravých měst v letech 1998-2002 (tj. III. fáze Projektu Zdravé město v ČR).

Nejdůležitějším krokem v dosavadním vývoji Zdravých měst ČR je program *Česká Brána 21*.

Co je základem Zdravého města v ČR

Základem je *Česká Brána 21* - nástroj, který zajišťuje průběžný rozvoj podmínek pro kvalitu života ve městě, a to zejména v těchto směrech:

1. Prvním směrem je široká a komplexní podpora zdraví ve městech, založená na aktuální strategii WHO s názvem Zdraví pro všechny ve 21. století

-Výraznou změnou je např. systémové zjišťování rezerv a nedostatků, které má město vůči potřebám obyvatel souvisejících se vhodným životním stylem (stravování, pohyb, informace, výchova ap.).

-Je dobré vědět, že Projekt se nezabývá zdravotnictvím a léčením jako prioritou - snaží se naopak vhodnou osvětou a prevencí dosáhnout toho, aby obyvatelé města potřebovali zdravotnická zařízení co nejméně.

2. Druhým směrem je udržitelnost v lokálním měřítku, založená na mezinárodních úmluvách o trvale udržitelném rozvoji, zejména na *místním uplatnění dokumentu Agenda 21*, schváleném na globálním summitu Spojených národů v Rio de Janeiro v roce 1992.

Aktivity Zdravých měst navazují také na Evropskou kampaň udržitelných měst a obcí.

-Zejména je kladen důraz na širokou prevenci - předcházení nežádoucím jevům, zvýšení efektivnosti nejrůznějších běžných činností ve městě - např. v environmentální oblasti (ekologie) je kladen důraz na environmentální výchovu a osvětou, environmentální management podniků, systémy k úsporám materiálu a energií, bezodpadové technologie ap.

-Je dobré vědět, že udržitelnost se dotýká všech obyvatel města - a současně také jejich dětí, jako nastupující generace, která bude žít svůj život za podmínek, vznikajících již dnes. Udržitelný rozvoj se řídí pravidlem, že aktivity současných generací nesmějí negativně ovlivnit možnost dosažení stejné kvality života generací příštích.

Kvalitní a dlouhodobé výsledky ve výše uvedených směrech lze realizovat pouze *změnou komunitního managementu* - zejména činnosti městského úřadu, která se má projevit např. v těchto oblastech:

-otevřená komunikace mezi vedením města a obyvateli, systémová podpora aktivity obyvatel,

-jasné signály a mantinely k chování a jednání obyvatel města i subkomunit (např. organizací nebo škol) .

Argumenty pro Zdravé město

-*prevence a finanční úspory* města i podniků - zavádění metodik Evropské unie

-*přístup k návodům a informacím* (ČR i zahraničí) - ukázkové projekty, monitoring tisku a internetu, školení profesionálů (způsoby hodnocení města, zjišťování slabých stránek a jejich řešení)

-*granty a dotace* - informace o finančních zdrojích pro město a další partnery (neziskové organizace aj.)

-a v neposlední řadě *příznivý image města* - dobrá komunita, město - domov pro lidi, město přitažlivé pro návštěvníky a investory.

Sedm veřejných programů

Na cestě ke kvalitnímu životu ve 21. století je v rámci programu Česká brána 21 je klíčových sedm veřejných programů:

I. Udržitelné město

II. Město pro děti

III. Zdravý život jako móda

IV. Město jako domov

V. Město informací a technologií

VI. Prosperující město

VII. Naše město stojí za to vidět

Kdo má Projekt Zdravé město na starost

Za správnou realizaci Projektu ve městě zodpovídá *jeden z členů politického vedení města* (starosta či primátor nebo jeho zástupce) - politik zodpovědný za Projekt Zdravé město. Pro každodenní práci na Projektu funguje na městského úřadě *koordinátor* Projektu Zdravé město, který je důležitou osobou i pro jednání s veřejností. Jako oponentní, konzultační a pracovní komise funguje *Rada zdraví*, která je odbornou komisí městské rady.

Jakou úlohu hraje městský úřad

Město je nositelem Projektu Zdravé město a iniciátorem nových přístupů v řízení jednotlivých subkomunit (úřady, školy, firmy, nevládní organizace). Městský úřad je výkonnou složkou samosprávy města a jako takový hraje základní roli v místní realizaci Projektu ZM. Projekt ZM přináší podstatné inovace do činnosti úřadu - změny ve prospěch podmínek pro kvalitní život obyvatel města. Tyto změny se projevují ve stylu řízení, v prioritách samosprávy a v neposlední řadě v nových činnostech, které město zajišťuje pro obyvatele (např. nejrůznější dříve opomíjené služby, osvěta, výchova a poskytování informací).

Kdo a jak na Projektu spolupracuje

Jedním z hlavních úkolů Projektu ZM je přesvědčit *obyvatele měst*, že jejich osobní aktivita má smysl, a že je v komunitě oceňována. Zdravá města proto hledají cesty jak vhodně spolupracovat s *nejrůznějšími partnery* - úřady, institucemi (např. školami) i nevládními organizacemi. Do Projektu bývají zapojeni např. firmy a podnikatelé, jejichž komerční činnost má vazbu na životní styl a prostředí ve městě. Projektu se však mohou aktivně účastnit všichni obyvatelé města - např. prostřednictvím podnětů pro koordinátora Projektu ZM.

Co znamená být Zdravým městem v ČR

Město postupuje podle oblastí České brány 21 a *zjišťuje své silné a slabé stránky*. Každý rok vydává město *Zprávu o podmínkách pro kvalitní život*, kterou zveřejňuje (současně je k dispozici porovnání s ostatními Zdravými městy). Ze zjištěných slabých stránek města vychází *Roční plán ZM*, ve kterém město popíše vlastní postup ke zlepšení nevyhovujícího stavu v jednotlivých oblastech. Na základě závazku k této opakované a dlouhodobé inovační činnosti je město *přijato do národní sítě Zdravých měst a je oprávněno používat označení Zdravé město*.

II. STAV ASOCIACE NSZM ČR

Členská města asociace

	Město	Poč.obyv.		Město	Poč.obyv.
1	Blansko *)	11 513	13	Nymburk *)	14 965
2	Boskovice	11 513	14	Orlová	36 238
3	Brno	387 570	15	Poděbrady	13 473
4	Frýdlant n.Ostr.	9 898	16	Roudnice n.L.	13 499
5	Havířov	87 756	17	Slavičín	8 631
6	Hodonín *)	28 341	18	Šternberk	14 508
7	Jirkov	20 367	19	Třebíč	39 816
8	Karviná	66 823	20	Třeboň	9 174
9	Kouřim *)	1 798	21	Veselí n.Mor. *)	12 630
10	Kroměříž	30 001	22	Votice *)	4 489
11	Liberec	100 356	23	Zlín	82 590
12	Moravská Třebová	11 688			

*) přidružení členové

Národní síť Zdravých měst České republiky (NSZM ČR)

Základní snahou národní sítě je docílit konkrétních výsledků Projektu ve Zdravých městech, intenzivně tyto výsledky propagovat a získávat tak další města k realizaci Projektu. Tímto postupem ovlivňuje národní síť kvalitu života v českých městech a v konečném výsledku docílují příznivých změn ve zdraví obyvatel České republiky. Velmi důležitá je úzká vazba na další komunitní projekty : Projekt Zdravá škola, Projekt Zdravé pracoviště aj.

Národní síť důsledně využívá networking a spolupráci s důležitými partnery v ČR i v zahraničí.

***

NSZM ČR je samostatným právním subjektem - asociací měst, která uskutečňují Projekt Zdravé město v České republice.

NSZM ČR je koordinačním místem Projektu Zdravé město v České republice.

Nejvyšším orgánem asociace je Valná hromada NSZM ČR. Hospodaření a účetnictví provádí revizor hospodaření NSZM ČR a auditorská firma.

Řídícím orgánem je Rada NSZM ČR, vedená předsedou NSZM ČR. Výkonným orgánem asociace je tajemník NSZM ČR a vedoucí Kanceláře ZM. Kancelář ZM v Praze neměla v roce 1998 žádné další pracovníky.

Personální obsazení orgánů

V roce 1998 pracovala Rada NSZM ČR v následujícím obsazení :

1. Město Zlín (**Dr. Jiří Sýkora**, politik ZM - náměstek primátora - **předseda NSZM ČR**)
2. Město Brno (**Mgr. Ivana Draholová**, koordinátor ZM - **místopředsedkyně NSZM ČR**)
3. Město Havířov (**paní Hana Tomášová**, koordinátor ZM)
4. Město Kroměříž (**Ing. Marie Pokorná**, koordinátor ZM)
5. Město Liberec (**paní Jiřina Jirásková**, koordinátor ZM)
6. Město Třebíč (**Dr. Jindra Stříbrská**, koordinátor ZM)
7. Město Roudnice n.L. (**pan Vojtěch Válek**, politik ZM – zástupce starosty)
8. Město Frýdlant n.Ostr. (**Ing. Jiří Figura**, koordinátor ZM)

ü Ministerstvo zdravotnictví ČR (**Dr. Alena Šteflová**)

ü Ministerstvo životního prostředí ČR (**Mgr. Miroslav Buš**)

ü Státní zdravotní ústav (**Dr. Hana Drahoňovská, Dr. Jarmila Rážová**).

ü Český ekologický ústav (**Dr. Alena Reitschmiedová**)

ü Universita Karlova – Centrum pro otázky ŽP (**Dr. Tomáš Háek**).

Tajemník NSZM ČR: **Ing. Petr Švec**

Vedoucí Kanceláře ZM: **pan Pavel Klofáč**

Revizor hospodaření NSZM ČR: **pan Luděk Formánek**.

II. ČINNOST NSZM ČR

A. Informační podpora, distribuce informací do Zdravých měst = NSZM ČR provozuje rozsáhlý internetový systém (www.nszm.cz, www.brana.cz). Ve Zdravých městech byl úspěšně zaveden technický Standard Zdravých měst, zajišťující podmínky pro komunikaci via internet.

Zároveň byl připraven program Inspirace zaměřený na soustředování informací o úspěšných aktivitách ze Zdravých měst.

B. Metodická podpora realizace Projektu ZM = zejména vznik metodiky České Brány 21 pro města - rozpracování mezinárodního Projektu ZM WHO (zejména HFA21) a zásad Agendy 21 do podmínek Zdravých měst ČR.

C. **PR a informační aktivity** = byla realizována přípravní fáze kampaně k České Bráně 21, zaměřená na širokou a odbornou veřejnost, ale také na politiky a zastupitele ve městech, kteří jsou skupinou rozhodující o postoji města k Projektu ZM.

D. **Zastřešení Zdravých měst** = jednání s partnery Projektu ZM v ČR i zahraničí, spolupráce na programu Česká Brána 21. Důležitým prvkem roku 1998 se stal rozvoj vztahů se zahraničím - WHO a EU.

IV. HOSPODAŘENÍ NSZM ČR

Audit

NSZM ČR nemá povinnost auditu ze zákona. Přesto již tradičně přistoupila v roce 1998 k zadání auditu z důvodu důsledné seriosnosti NSZM ČR jako asociace měst ČR a transparentnosti jejího hospodaření.

Audit a ověření účetní závěrky za rok 1998, které provedla auditorka Ing. Vladimíra Jordová, a byly uzavřeny následujícím výrokem:

Na základě zjištěných skutečností doporučuji valné hromadě sdružení schválit roční účetní závěrku za rok 1998 b e z v ý h r a d.

Roční účetní závěrka

Valná hromada NSZM ČR projednala hospodaření organizace za rok 1998 na svém zasedání dne 18.5.1999.

Na základě výsledku revize a auditu, v souladu se Stanovami NSZM ČR, **Valná hromada NSZM ČR schválila následující roční účetní závěrku NSZM ČR 1998 :**

ÚČETNÍ ZÁVĚRKA

Výkaz příjmů a výdajů ke dni 31.12.98

PŘÍJMY	číslo ř.	na konci období
a	b	1
prodej zboží	1	0
prodej výrobků a služeb	2	308 374
ostatní příjmy (čl.příspěvky, dotace, úroky)	3	1 010 322
uzávěrková úprava příjmů	4	0
příjmy celkem (r.01 až 04)	5	1 318 696
kontrolní číslo (r.01 až 05)	99	2 637 393

VÝDAJE	číslo ř.	na konci období
a	b	1
nákup materiálu	6	103 801
nákup zboží	7	0
mzdy	8	190 000
platby do fondu	9	0
provozní režie	10	1 010 851
uzávěrková úprava výdajů (odpisy HIM)	11	44 109
výdaje celkem (ř.06 až 11)	12	1 348 760
rozdíl příjmů a výdajů (ř.05-r.12)	13	-30 064
kontrolní číslo (ř.06 až 13)	99	2 667 456

Výkaz o majetku a závazcích v období 01.01.98 až 31.12.98

MAJETEK	číslo ř.	na začátku	ke konci
a	b	1	2
nehmotný investiční majetek	1	0	0
hmotný investiční majetek	2	106 051	126 723
zásoby (v tom)	3	0	0
materiál	4	0	0
zboží	5	0	0
výrobky	6	0	0
pohledávky	7	0	0
peníze a ceniny	8	1 516	1 410
průběžné položky (+ -)	9	0	0
bankovní účty	10	68 372	4 472
majetkové cenné papíry	11	0	0
ostatní finanční majetek	12	0	0
aktivní opravná položka k maj.	13	0	0
součet majetku (ř.01,02,04-13)	14	175 939	132 605
kontrolní číslo (ř.01-14)	99	351 878	265 211

ZÁVAZKY	číslo ř.	na začátku	ke konci
a	b	3	4
rezervy	15	0	0
závazky	16	0	0
úvěry	17	0	0
pasivní opravná položka k maj.	18	0	0
součet závazků (ř.15 až 18)	19	0	0
rozdíl (ř.14-r.19)	20	0	0
kontrolní číslo (ř.15 až 20)	99	0	0

Dotace a sponzoring

Činnost NSZM ČR byla v roce 1998 podpořena **Ministerstvem zdravotnictví ČR v rámci Projektů podpory zdraví**. Jednalo se o dotaci v celkové výši 210 tis.Kč.

Dále byla činnost NSZM ČR výrazně podpořena z **projektu UNDP „Udržitelný rozvoj ČR: Vytváření podmínek“**, prostřednictvím **Centra University Karlovy pro otázky životního prostředí** v celkové výši 308 tis.Kč.

Velkou pomocí, jak po odborné, tak po provozní stránce, byla již tradičně dobrá spolupráce NSZM ČR se **Státním zdravotním ústavem v Praze**, v jehož areálu se nachází Kancelář Zdravých měst.

**Národní síť Zdravých měst ČR touto cestou děkuje
výše uvedeným partnerům za laskavou podporu.**

* * *